

toen hij in de gedaante van een mensch werd gevonden, heeft hij nogmaals zichzelf *vermeerdert*. Voor wie een doordringende blik in geheel Jezus' verschijning mag slaan, is alzo heel zijn menschenwording en menschenzijn een doorlopend lijden geweest. Een prijsgeven en erven van de majesteit die zijn deel was, als Zoon Gods.

Toch zijn wij, na onzen uitgang uit het Paradijs, niet heilig genoeg meer, om bij het lezen van het Evangelie, dit lijden van Jezus, van zijn ontvanging uit den Heiligen Geest af, te gevoelen; en eerst als 't aan Gethsemane toekomt, grijpt ook ons het angstig gevoel aan, van wat er nu met onzen lieven Heiland gebeuren gaat.

Zelfs de discipelen, die 't eenig voorrecht hadden, Jezus geheel van nabij te kennen, konden er zich eerst niet in denken, hoe 't mogelijk ware, dat het met hun heer en meester in den dood zou gaan. Hoe overmoedig riep Petrus het niet uit: »Heere, dat zal u geen zins geschieden».

De tegenstelling tusschen Jezus optreden in Gethsemane, en 't geen in Gethsemane voorviel en daarop volgde, blijft dan ook ons medeleven met onzen Heiland beheerschen.

Het is zoo, ook vóór Gethsemane had de Christus niet waar hij 't hoofd zou nederleggen, en berokkendens zelfs zijn discipelen hem zoo gedurig teleurstelling, maar toch vóór Gethsemane maakt Jezus optreden, niet 't minst door zijn Goddelijke prediking en zijn heerlijke wonderen, veel meer indruk van benijdbare eere en hoogheid, dan van een voortgaand lijden. En eerst als we dan aan Gethsemane toekomen, is 't of de hoogte vreugde van 't Hosanna den Zoon Davids' schier plotseling in het bangste lijden omslaat.

Eerst met Gethsemane begint dan ook voor Christus' Kerk het ons aanrijpende lijden des Heren. Van daar de afzondering van de zeven lijdensweken, om in deze weken ook zoveel inniger dan anders te staren op het Kruis.

Het Carnevâl, d. i. het *Caro vale*, is een woordgebruik van zinnelijke strekking, die ons tegen de borst stuit. We gaan die lijdensweken niet in, als ontspanning van de vreugde des levens. Wie de liefde van zijn Heiland mocht indrinken, smaakt veel meer hooger en inniger zielelijden, zoo dikwijls die lijdensweken hem weer naderbrachten aan het Kruis.

Nu gaf de zoo diepvoelende profet Jesaja ons van dat lijden van Jezus een zoo roerende teekening in het alles samenvattende beeld, dat de Man van Smarte voor Gods aangezicht was opgeschoten als een rijksteen, en zulks wel als een wortscheut uit een dorre aarde.

Dit rijksteen, veelzeggende beeld spreekt voor zichzelf. Onder de korst der aarde school een breedgestolde wortel, die niemand merkt zag. Maar in dien wortel school toch nog leven. Dat leven nam den vorm aan van een kiem, een rijksteen, dat door de aardkorst heen brak. En dit was daarom te meer wonder, omdat de bodem droog en dor was. Maar toch kon dit het uitkomen van het rijksteen niet verhinderen. En, als uit dien wortel, schoot 't rijksteen toch door de dorre aarde heen.

Gevoelt wat hierin zich afbeeldt. Een wortelstok kan onder den bodem niet schuilen, of er moet op die plek een boom hebben gestaan. Die boom moet dan zijn afgehouwen vlak bij den wortel. Vanzelf is die boom dan weggedragen en te niet gegaan, maar de wortel is in den grond gebleven. En bleef er nu, toch leven, dan schiet dat leven straks, als de lente komt, weer uit. Maar in stede van de ontkieming van leven te bevorderen, dreigt nu de dorre aarde veel meer dan nieuwe leven weer te niet te doen. En al 't wonder is nu maar, dat in Jezus dat rijksteen door de dorre aarde gelukkig heendrong, en straks ons overdekte met zijn loover.

Zoo verstaan, is de zin duidelijk.

God schiep in het Paradijs den mensch naar zijn beeld en gelijkenis. Dit was de jonge planting van den boom die straks, tot Godes eere en 's menschen zaligheid, in rijken bloei zou uitbotten en vrucht dragen. Maar door den val in zonde werd die Goddelijke planting dooddelijk gewond. De boom verstierf en viel weg. Alleen bleef in de aarde nog de wortel over, en in dien wortel tinteelde nu nog het kleine overblijfsel van 't beeld Godes. Daarom sluit nu de Heiland zich bij zijn menschenwording aan. In dien overgebleven wortel gaat hij, zichzelf vernietigend, in. En nu is de jammer waaruit zijn lijden opkomt, van zelf hierin gelegen, dat ons menschenlijk leven op deze aarde schier geheel verdord was.

Vandaar dat 't heilig Kindeke van Maria toen een rijksteen gelijk was, dat als een wortscheut zich ophief in en door de dorre aarde heen.

Doch hierin was dan ook van zelf de noodzakelijkheid van het lijden van den Messias gegeven.

Ware het bij Bethlehem nog een ongerepte toestand als in het Paradijs geweest, zoo zou met de menschenwording van den Zoon Gods van zelf een heerlijke verrijking van ons menschenlijk geslacht zijn ingetreden; maar er zou geen vernietiging, geen vernedering, geen lijden geweest zijn, want God had in het Paradijs den mensch naar zijn beeld en zijn gelijkenis gemaakt.

Maar zoo was het niet meer.

De heerlijke stam van het Paradijs was afgehouwen, en alleen de wortel van dien stam der menschenheid was nog overgebleven, doch schuilend onder den levensbodem, en ons menschenlijk leven, wel verre van aan de instandhouding van het leven in dien wortel bevorderlijk te zijn, was alomtegenwoordig een dorre aarde, die 't hoogere leven niet bevochtigde, maar verkwijpde deed.

En nu komt hierin de redding, dat de drager van het volle Beeld Gods, d. i. de Christus, zich aansluit aan het kleine overblijfsel, dat er in den wortel van ons menschenlijk leven nog in 't Beeld Gods over was. En zoo komt 't tot de wortscheut uit de dorre aarde.

Maar hiermede was dan ook vanzelf het lijden van den Man van Smarte gegeven.

Er was niet meer de rijke stam van het oorspronkelijke leven, doch alleen nog de verborgen wortel, en in dien wortel de ontkieming van het rijksteen. En uit dien verborgen wortel moest dit rijksteen, deze nieuwe levenskiem, nu door de dorre aarde heenbreken.

Dit gaf de smarte. Hieruit kwam het lijden op. Hierin lag de profetie van het Kruis.

Dr. A. K.

Amsterdam, 17 Maart 1916.

Terecht toonde het Handelsblad er deze dagen tegen, dat een spreker over onze grenzen zou optreden om een rede te houden over de »zegeningen van den oorlog». Al mag de bedoeling dezer rede geweest zijn om het volk, dat zoveel onder dezen oorlog te lijden heeft, moed in te spreken,

door ook op de lichtzijden van dezen oorlog te wijzen, toch spreekt er uit dezen schelklindenden titel een lichtzinnigheid en gebrek aan medegevoel met de diepe wonden, die de oorlog sloeg, die niet anders dan stuitend werken moet. Dat kamergeleerden en bewonderaars van het militarisme, voordat deze oorlog uitbrak en al zijn jammerlijke gevolgen ons aanschouwden deed, den oorlog verheerlijkten als de krachtigste openbaring van het nationale gevoel en als de wederhersteller van het volksleven, moge nog te vergeven zijn; maar wie thans, nu deze menschenlating bijna twee jaar heeft geduurd en ons van zoo nabij heeft doen zien, wat oorlog beteekent, nog van de »zegeningen» van den oorlog spreken durft, moet wel met blindheid geslagen zijn of geen hart hebben in zijn boezem.

Natuurlijk ontkennen we daarom niet, dat deze oorlog ook aanleiding heeft gegeven tot nobeler uitingen van den menschenlijken geest. Wie zal geen bewondering gevoelen voor de daden van heldenmoed, doodsvrechting en kameradschappelijke trouw, die van de slagvelden van Europa ons gemeld worden: wie niet waardeeren de brandende liefde voor het vaderland, die schitterender dan ooit zich toonde, de bereidheid om voor het vaderland de zwaarste offers te brengen, en de eenheid van het volk, dat in de ure van het gevaar aan allen partijtwist een einde maakte, opdat allen als één man zich rondom het nationale vaandel zouden scharen? Maar hoe hoog niet dat alles moge aanslaan, wanneer het in de weegschaal wordt geworpen tegenover de ellende, die deze oorlog over de volkeren bracht, de verkrachting van het recht, de leugengeest, die over de volkeren werd uitgesproken, de verwildering die in het volksleven plaats greep en die op schrikbarende wijze vooral bij de tuchtelooze jeugd zich openbaart, die zal waarlijk niet roemen, dat deze oorlog een zegen bracht, maar veel meer oordeelen dat hij een vloek voor de natien is.

Zelfs ons eigen land, dat door Gods genade nog voor deelname aan dezen oorlog gespaard bleef en zelfs geen kleine oorlogswinst maakte, gevoelt maar al te zeer door de mobilisatie van ons leger, waardoor onze mannen en zonen aan hun gezinnen en arbeid ontruk werden, door het al banger gevaar dat onze schepen op de zee dreigt door rondrijdende mijnen en onvoorzichtige torpedobooten, door de onwaardige en onze nationale eer krnkende behandeling van een overmachtigen nabuur, die onze handel onder controle stelt en onze briefwissels doorsnuffelt, wat een ramp deze oorlog is. En wat is dan hetgeen ons land tengevolge van dezen Europeeschen oorlog te lijden heeft, vergeleken bij de ellende, die over de oorlogvoerende natien zelf gebracht werd, de al zwaarder wordende financiële lasten, het gebrek aan de noodige voedingsmiddelen, de ontreddering van het geheele sociale leven en de vermoording van het menschenlijk leven door de oorlog. Het schijnt, alsof de profetie, die een van Englands staatslieden vóór het uitbreken van dezen oorlog deed, dat wanneer de vlam in het kruit sloeg en de wereldkrijg ontbrandde, het eind zou wezen, dat Europa financieel geruïneerd zou wezen, dat zijn cultuur en beschaving vernietigd zou worden en dat niet anders dan een puinhoop zou overblijven, maar al te droef bewaarheid zal worden. Er is tusschen de volkeren van Europa, een haat en verbittering ontstaan zoo hevig, als sinds den aanvang der geschiedenis nooit is aanschouwd en die de vraag doet opkomen, of ooit de band der gemeenschap tusschen de volkeren zal worden hersteld.

Zoo bevestigt deze oorlog maar al te zeer, wat onze Gereformeerde vaders steeds hebben gezegd, dat de oorlog altoos een kwaad is. Niet een zedelijk kwaad, alsof elke oorlog een zonde zou wezen, en ingaan tegen het gebod Gods: gij zult niet doden. Dat hebben de Menno-nieten, maar nooit de Gereformeerden geleerd. Terecht wezen onze vaders er op, dat Gods Woord ons zegt, dat de overheid het *maard* draagt en zij daarom dit zwaardgebruiken mag en zelfs moet, wanneer de veiligheid van het land bedreigd wordt. Maar wel een kwaad in den zin van een ramp, een ellende, die voor de volkeren, die in den oorlog betrokken worden, altoos als een jammer is te beschouwen. Een kwaad, dat om der zonde wil over ons gebracht is, want in het Paradijs was geen oorlog, zoolang de mensch niet gevallen was, en eens in den hemel zal ook geen oorlog meer zijn, maar eeuwige vrede. En al weten we, dat deze eeuwige vrede hier op aarde niet komen zal; dat zoolang de mensch zondig blijft, ook de oorlog op aarde voorkomen zal; toch spreken we daarom niet van de zegeningen van den oorlog, maar ziende al de ellende, die deze oorlog over de volkeren van Europa brengt, bidden we te vuriger dat God Almachtig het bloedvergieten stuiten en den vrede ons herschenken moge.

Duurtetoelag.

Gaarne steunen we het verzoek, dat een inzonder in ons blad doet, om in deze drie tijden een toeslag te geven aan onze Christelijke onderwijzers. Hoog was hun tractement toch al niet, en nu ten gevolge van het stijgen der prijzen het kostgeld is opgeslagen, schiet er na aftrek van dit kostgeld en het pensioen schier niets over, zelfs niet voor het allernoodzakelijkste, zooals kleeding, het aanschaffen van boeken en bezoek aan hun ouders, wanneer die op een andere plaats wonen. En al mag gehoopt worden, dat wanneer de bevestigingscommissie slaagt, als vrucht van haar arbeid mede een zoo voldoende regeling zal komen van de tractementen onzer onderwijzers, dat dan van noodstand geen sprake meer zal wezen, thans is die noodstand er wel en is daarom hulp dringend geboden. Hulp,

die uiteraard een tijdelijk karakter draagt en daarom zeer wel verleend kan worden.

Ook onze bede voor de predikanten, wier tractement al even sober is, en die, nu letterlijk alles met den dag duurder wordt, niet meer rondkomen kunnen, herhalen we nog eens. Zeker hebben reeds tal van Kerken, naar ons gemeld werd, voor duurtetoelag verzorgd. Dat dit overal even tactisch geschied is, zullen we niet beweren. Zoo kwam voor, dat een Kerk wel een duurtetoelag toezei zoolang de oorlog duurde, maar tegelijk besloot met het oog op dezen duurtetoelag de emolumenten, die de predikant anders ontving, in te trekken. Feitelijk bedroegen deze emolumenten meer dan de duurtetoelag, zoodat de predikant achteruitging in plaats van vooruit. En wanneer de oorlog geëindigd is en de duurtetoelag vervalt, dan is hij als gevolg van dit gunstbetoon van den kerkeraad in zijn duurtetoelag en zijn emolumenten kwijt. Tegen een dergelijke wijze van handelen kan niet ernstig genoeg worden geprotesteerd, en al noemen we den naam van de bedoelde kerk natuurlijk niet, toch hopen we, dat niet één kerkeraad een dergelijk voorbeeld zal volgen. Wie in dezen nood zijn predikanten helpen wil, doe dit met een royale hand, en neme niet met de ene hand terug, wat men met de andere geeft.

Zeker eischt het geven van deze duurtetoelagen een groter inspanning en offervaardigheid van ons Christenvolk. Want niet alleen onze predikanten en onderwijzers, maar alles lijdt onder deze dure tijden, en de vraag om steun zal ook nog steeds groter worden, wanneer niet spoedig aan den oorlogstoestand een einde komt. Maar God de Heere heeft aan onze hoeren bevolking en aan een deel van onzen handelsstand zoo aanzienlijke wijzen geschonken in dezen oorlog, dat er waarlijk wel wat op overschieten kan voor degenen, die geen winsten, maar alleen verlies hebben. Straks komt de Staat en zal op een deel van deze oorlogswinst beslag leggen ten bate van het land. Laat men dan niet het woord van Christus vergeten: geef den Keizer wat des Keizers, maar ook Gode wat Godes is. Christus Kerk, onze Christelijke scholen en onze Christelijke inrichtingen van barmhertigheid hebben even veel recht op een aandeel in deze oorlogswinst als de Staat. Alleen, waar de Staat dwingen kan en neemt, vraagt Christus het als een offer, van vrijwillige liefde.

De Vereeniging tot Christelijke verpleging van krankzinnigen.

Ook onze vereeniging van Christelijke verzorging van krankzinnigen komt met een bede om hulp, nu ze ten gevolge van den oorlogstoestand in grooten nood verkeert. Sloop de rekening voor 1914 reeds met een tekort van f. 30.000, voor 1915 zal dit nog belangrijker hooger zijn, en de begroting van 1916 zal een geraamd tekort van f. 90.000. Gaat dit zoo door en komt er geen afdoende hulp, dan zou de toestand dezer vereeniging een eere is voor onze Christelijke naan, onhoudbaar worden. En wanneer men bedenkt, dat deze Vereeniging op haar verschillende stichtingen thans ruim 2200 krankzinnigen verpleegt, dan voelt ieder wat een ramp het zou wezen, wanneer deze Vereeniging door gebrek aan geld gedwongen werd haar arbeid in te krampen. De krankzinnigen zouden dan aan de zorg van den Staat moeten worden overgelaten, maar natuurlijk zou er dan van een *Christelijke* verpleging onzer ellendigen geen sprake meer wezen.

Ook dit tekort nu is uitsluitend te wijten aan de moeilijke tijden, die we beleven. Doordat de levensmiddelen zoo duur werden, stegen de uitgaven belangrijker, en ook aan het verplegingspersoneel moest daarom een hooger salaris worden uitgekeerd. Van luxe is daarbij geen sprake. Wie deze stichtingen bezoekt heeft, weet dit. Ongetwijfeld zal de Vereeniging er dan ook toe moeten overgaan om de verpleggelden te verhogen. Voorzover deze verpleggelden betaald werden door het Rijk, de familie of de gemeente, is dit dan ook niet meer dan billijk. Het thans betaalde verpleggeld bedraagt minder dan er voor elken patient moet uitgegeven worden. En wanneer men hoort, dat in verschillende steden aan de ziekenhuizen een duurtetoelag verleend wordt, die dertig tot vijftig cent per dag en per patient bedraagt, dan mogen onze gestichten daarin niet achter worden gesteld. Maar voor zover deze verpleggelden door de bloedverwanten betaald moeten worden, die vaak reeds moeite genoeg hebben om dit geld bijeen te brengen, zal het voor hen een niet geringe verzwaring van lasten wezen. En het gevaar dreigt dan, dat zulke bloedverwanten of familieleden hun krankzinnigen naar een goedkoopere inrichting zullen overbrengen.

Het bestuur heeft daarom aan de Kerken van alle Protestantische Kerkgenootschappen een circulaire gezonden met een bede om steun. Dat er voor deze vereeniging meer gedaan kan worden blijkt wel uit de mededeelingen, die het bestuur doet. Van de Gereformeerde Kerken worden jaarlijks gedurende de laatste 10 jaren gemiddeld 30 een collecte en gemiddeld 14 een bijdrage van f. 25 of minder. Van de Nederlandsche Hervormde Kerk kwam jaarlijks gemiddeld één collecte en zonden 3 gemeenten een bijdrage van f. 25 of minder. Ook van enkele oud-Gereformeerde gemeenten en van de Evangelische Broeder-gemeente te Zeist kwam wel eens een collecte of werd een bijdrage geschonken, maar van de Christelijke Gereformeerde Kerk, van de Lutherse Kerk en van de Doopsgezinde gemeenten kwam niets.

Hoe weinig deze cijfers in overeenstemming zijn met de verhouding van het aantal der verplegden, blijkt uit den staat van de verplegden uit de verschillende Kerke-

nootschappen die gedurende de laatste 10 jaar te Veldwijk verpleegd werden. Drie vijftien van deze verplegden behoorden tot de Nedelandse Hervormde kerk, een vijfde tot de Gereformeerde Kerk, terwijl het laatste vijfde verdeeld is over de Christelijke Gereformeerde kerk, de Doopsgezinde gemeente, de Remonstrantsche gemeente, de Hersteld Lutherse gemeente, de Evangelisch Lutherse gemeente en de Waalsche gemeente.

Wat in dezen staat vooral treft, is de weinige financiële hulp, die de Hervormde Kerk aan deze Vereeniging schenkt, hoe wel drie vijftien van het aantal der verplegden tot haar behoort. Op zich zelf staat dit niet, want bij onze Christelijke scholen stuit men telkens op hetzelfde verschijnsel. De kosten moeten vooral door de Gereformeerden gedragen worden, terwijl het aantal kinderen van de Hervormde Kerk dikwijls even groot, zoo niet grooter dan van de Gereformeerde is. Dat nu is daarom te stuitend, omdat de Hervormde Kerk voor haar kerkelijk budget, dat grootendeels door den Staat betaald wordt, lang zoo groote offers niet op te brengen heeft als de Gereformeerde Kerken, die geheel uit eigen middelen in de kosten van haar kerkelijk leven hebben te voorzien. Toch mag dit geen oorzaak wezen voor onze Gereformeerde Kerken, om daarom voor deze Vereeniging, die zoolveel ook voor leden onzer Kerk doet, minder te geven. Eer moet geklaagd, dat een 30 collecten en een 14 bijdragen veel te weinig is. Vooral wanneer men bedenkt, gelijk het Bestuur terecht opmerkt, dat wanneer de vereeniging niet door haar contribuenten voor het tekort op de verpleggelden zorgde, de last om den krankzinnigen te verplegen, geheel of grootendeels op onze diakonien zou komen te rusten.

Orgelbegeleiding, geen orgelconcert.

Onze Gereformeerde vaders waren geen voorstanders van het orgelspel in de Kerk. Op meer dan een Synode werd zelfs besloten, dat »het spelen der orgelen in de Kerk gansch behoorde afgesteld te worden». Zelfs bij het aangaan van en het scheiden uit de Kerk wilden ze het orgelspel niet dulden, omdat het slechts diende tot lichtvaardigheid of om te doen vergeten wat men te voren gehoord heeft. Bij voorkeur beriep men zich daarbij op hetgeen de Apostel zegt in I Cor. 14:9, een tekst die schijnbaar met het orgelspel weinig te maken heeft, want Paulus zegt daar: »Alzo ook gijlieden, indien gij niet door de taal een duidelijke rede geeft, hoe zal verstaan worden hetgeen gesproken wordt? Want gij zult zijn als die in de lucht spreekt». Toch is het bij nader inzien niet zoo onbegrijpelijk, waarom onze vaders op deze taal zich beriepen. De Apostel waarschuwt daar tegen de glossolie of het zoogenoemde spreken in vreemde talen, dat geen nuttigheid had, wanneer niemand er bij was, die deze vreemde klanken vertolken kon. Hij wijst er dan op, hoe zelfs bij levensoverredingen, die geluid geven, zoolseer fluit of cithar, men niet volgen kan wat er op gespeeld wordt, wanneer zij geen onderscheid met hun klank geven. En laat er dan op volgen, dat het zoo ook is met een mensch, wanneer hij alleen klanken voortbrengt, maar geen verstaanbare woorden, die ieder volgen kan, omdat dit voor de stichting der gemeente geen betekenis heeft iets, waaruit onze vaders dan afleiden, dat in den eeredienst dus alleen het woord een plaats mocht hebben, een woord dat tot stichting kan dienen, maar niet de muziek, die alleen klanken geeft en geen gedachten. Onze »redelijke godsdienst», zoolse de Apostel het noemt, verbiedt ons in den eeredienst de muziek als element op te nemen. In de Gereformeerde Kerken in Schotland heeft men het orgel dan ook nooit geduld, en in ons land heeft het verzet tegen het orgelspel nog lang genoeg geduurd.

Nu zijn onze vaders in dezen afkeer van het orgel in de Kerk ongetwijfeld te ver gegaan, en niemand zou er thans meer aan denken het orgel uit de Kerk te willen bannen. In beginsel bestaat er tegen het orgelspel dan ook geen bezwaar, wanneer het alleen dient om den zang te begeleiden. Slechts een zeer geoeftend koor kan zonder begeleiding behoorlijk zingen, maar waar ons kerkorgaan publiek volstrekt niet altoos in den zang geoeftend is en de wijzen onzer psalmen, hoe schoon ook uit muzikaal oogpunt, moeilijk zijn om te zingen, daar is de steun en begeleiding van het orgel bijna onmisbaar geworden. Trouwens, het op zich zelf volkomen wettige bezwaar van onze vaders, dat de muziek geen element kan zijn in onzen »redelijken eeredienst», geldt niet tegen deze orgelbegeleiding van den zang. De zang is, om met den Apostel te spreken, wel degelijk »een door de taal duidelijke rede», en het orgel dient alleen om dien gemeenschappelijke zang te begeleiden en mogelijk te maken.

Maar wel bestaat er bezwaar tegen, wanneer deze orgelbegeleiding van den zang der gemeente dreigt te ontaarden in het geven van een *orgelconcert*. De verleiding daartoe is voor onze organisten altoos groot, vooral wanneer ze een mooi orgel tot hun beschikking hebben. Ze willen dan zoo gaarne hun virtuositeit op het orgel laten hooren en het voor- en naspel ditzich dan zoo lang uit, dat de gemeente feitelijk op een muziekuitvoering vergast wordt. Er zijn organisten, die van een klein psalmvers een voorspel geven van een half kwartier en het naspel even lang maken, terwijl ze liefst, wanneer er twee versen gezongen worden, nog een tusschenspel geven, en dat zelfs doen, wanneer daardoor de samenhang tusschen beide versen geheel verbroken worden, zoolse in

Psalm 116 vs. 1 en 2. Hiertegen nu mag wel eens ernstig gewaarschuwd worden. Liefst zouden we de voor- en tusschenspel geheel willen afgeschaft zien. Ze hooren in de kerk niet thuis. En dat ze zonder schade voor den zang zeer goed gemist kunnen worden blijkt wel daaruit, dat in tal van Kerken bij den middenzang terstond met den zang wordt ingevallen zonder voorspel, en dit zonder enig bezwaar geschiedt. Maar al zouden we tegen het aanslaan van een paar akkoorden bij wijze van voorspel geen bezwaar hebben, wel moet het beslist worden afgekeurd, wanneer het voor- en naspel een omvang krijgen dat aan een orgelconcert denken doet. Vooreerst wordt daardoor de godsdienstoefening noodeloos lang gerek. In onze groote Kerken duurt een godsdienstoefening vaak meer dan twee uur, en terecht is hierover geklaagd. Maar men vergeet dan niet, dat dit niet alleen en zelfs niet in de eerste plaats aan de lengte van de prekl ligt, maar evenzeer aan de langzame manier van zingen, die we ons helaas hebben aangewend, en aan de lengte van deze voor- en naspelen. Er wordt in onze diensten geregeld viermaal gezongen; reken men nu voor elk gezang vijf à tien minuten — en meermalen duurt het zoo lang — dan gaat hiernede minstens een half uur weg. Wie de Fransche Kerken bezocht heeft, en opmerkte hoe vlug daar gezongen wordt, zonder dat dit eenige schade doet aan de wijding van het gezang, zal het betreuren, dat onze trage en langzame volksaard tot zelfs in het kerkgezag zich gelden doet. Maar nog ernstiger is ons principieel bezwaar, dat deze lange voor- en naspelen in onze Gereformeerde eeredienst niet thuis hooren en daarin zelfs niet gedoogd mogen worden. Immers onze Gereformeerde vaders hebben volkomen gelijk gehad, dat het *orgelspel als zoodanig* geen stuk kan of mag zijn van onzen eeredienst. Te wanen, dat men door zulk orgelspel God verheerlijken zou, is superstitie, zoolse zij het terecht uitdrukken. God wordt alleen verheerlijkt door klanken opkomend uit het hart van den mensch, maar niet door de klanken van een »levenloos ding», zoolse de Apostel Paulus het noemt. En wanneer men het orgelspel in den eeredienst opneemt als een aangename verpoosing, die zeker kunstgenot aan de gemeente bieden moet, vergeet men dat daardoor de godsdienstoefening de plaats niet is. Een orgelconcert is uitnemend, maar dan worde het gegeven in de week op een gewonen dag, die hiervoor bestemd wordt.

De kinderen des Verbonds.

XXV.

Het historisch bewijs, dat de kinderdoop reeds van de vroegste tijden in de Christelijke Kerk gebruikelijk is geweest, is dus lang zoo zwak niet, als nieuwere schrijvers beweren. De aanduidingen in het Nieuwe Testament, dat de Apostelen de geloovigen met hun gezinnen doopten, vooral wanneer men dit in verband neemt met de uitspraak van den Apostel Paulus in I Cor. 7:14 dat de gemeente de kinderen van geloovigen als *heilig* erkende, wijzen er wel degelijk op, dat in de Apostolische Kerk de gewoonte bestond, om de kinderen te doopen. En uit het getuigenis van Irenaeus, Tertullianus en Origenes bleek, dat de kinderdoop toen in heel de Christelijke Kerk algemeen gebruik was en dit gebruik zoo oud was, dat men het als een Apostolische overlevering beschouwde. Vooral echter was dit getuigenis van belang, omdat daaruit bleek, hoe onjuist de voorstelling is, alsof de kinderdoop zou te wijten zijn aan een geheel verkeerde en magische opvatting van den doop, die eerst later in de Kerk zou zijn opgekomen. Die magische opvatting van den doop was ongetwijfeld tegen het einde der tweede eeuw reeds aan het opkomen, en men vindt haar met name reeds bij Tertullianus, maar juist deze Kerkvader, van wien men, ware deze voorstelling van het ontstaan van den kinderdoop juist, dit het minst zou verwacht hebben, heeft niet voor den kinderdoop, maar voor het uitsluiten van den doop tot later leeftijd gepleit. Terwijl omgekeerd Origenes, bij wien van zulk een magische opvatting van den doop nog niets te vinden is en die een veel meer spiritualistisch sacramentbegrip heeft, den kinderdoop verdedigd heeft. En wat nog meer afdoet, de gronden, die men bijkens deze oudste getuigenissen in de Christelijke Kerk voor den kinderdoop aanvoerde, zijn dezelfde, die ook voor ons nog beslissend zijn. Ze zijn eenzijdig de diepe overtuiging, dat onze kinderen in zonde ontvangen en geboren zijn en daarom evengoed als de volwassenen de afwassing der zonden behoeven. En anderszins de troostrijke gedachte, dat onze kinderen niet behoeven te wachten, totdat ze opgewassen zijn, om aan de genade van Christus deel te krijgen, maar dat Christus zelf kind is geworden om ook onze kinderen te behouden, en daarom gezegd heeft: laat de kinderen tot Mij komen. Zelfs blijkt uit het schrijven van Cyprianus, hoe vroeg men zich voor den kinderdoop reeds beroepen heeft niet alleen op de uitspraak van Christus in Matth. 19:14, maar evenzeer op het bevel Gods aan Abraham om de kinderen des verbonds te besnijden. Want de onjuiste gevolgtrekking, waartoe sommigen in zijn dagen waren gekomen en waartegen Cyprianus terecht protesteerde, dat de doop evenals de besnijdenis op den achtsten dag moest bediend worden, zou ondenkbaar zijn geweest, wanneer de Christelijke Kerk destijds niet algemeen geloofde, dat het gebod Gods aan Abraham ook voor onze kinderen gold.

Metterdaad zijn deze gronden, die we reeds in de oude Christelijke Kerk voor

den kin
zelfde,
recht va
is niet,
3:5:1
wordt i
Konink
Roomscl
Lutherse
absolute
zalig te
Kerk h
den kin
zonder d
dan hee
gelijk, d
kinderen,
groot is,
daard is,
graad is,
len te
Kerk in
doop afb
dat het
dat met
doop be
hetgeen
heeft ge
gedoopt
die niet
volgt n
verdoem
voorbeel
die niet
toch gez
mij in l
absolute
door de
schuldij
moge i
meerde l
bekende
maar h
doemt.
ouders e
ven, bel
te zijn,
verloren
zeer als v
ten met d
God dit
men. E
de abs
doop, li
den kin
opvatting
bij de
mede de
zakelijkh
samenha
Sacramen
worden.
is, dat
boorte b
doop me
zou hier
den kin
meerde
zen, on
delijkhe
en niet o
door ee
stand ko
Maar
doop vo
Liturgie
Vooreers
zonden
daarom
zijn in h
tenzij d
Wanneer
vange
en onsch
voor hen
van de
noodig
daarin,
kinderen
verdoem
alzo, d
als onn
genade
Doopsfor
denis h
„omdat
vergoten
gen te
heeft vo
laatste
voor de
volwas
Christus
nomen,
dan ook
te ontv
hen ged
agt. Im
Apostel
van Cor
gave ge
Heere Je
zou dan
niet ged
genade
bleed h
ze dan
genade,
vange?
Het i
Prof. Ba
dat de
lijk niet
drukkelij
Nieuwe
te doop
vraag, t
Christus
door Go
bestrijdt
bewijst
dat men
kinderen
hen nie
dien d
dexe k
Christus
leefijd
Bij Tert
doop be